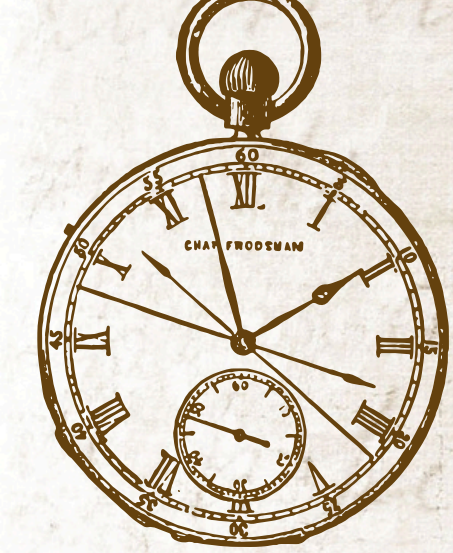

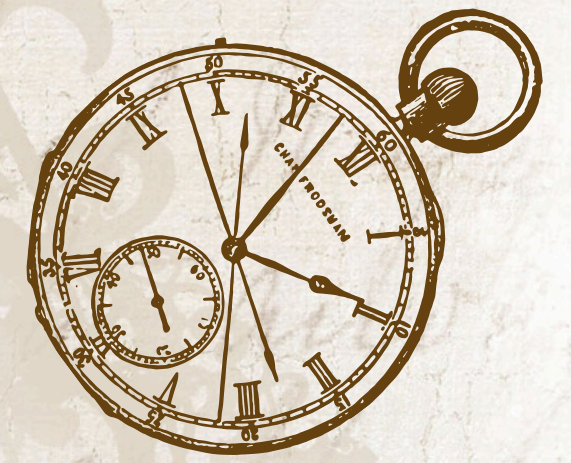

Подорож археологічними стежками Золотоординської доби на території сучасної Харківщини.

Автор: Власова Анна Андріївна, учениця 8 класу Комунального закладу "Великобабчанський ліцей" Чугуївської міської ради Харківської області, вихованка гуртка "Археологічне краєзнавство" Чугуївського центру туризму та краєзнавства.

Керівник: Кабак Олена Євгеніївна, вчитель історії, керівник гуртка "Археологічне краєзнавство".

Мета дослідження:

визначення об'єктів Золотоординського періоду на сучасній території Харківщини для створення екскурсійного маршруту.

Завдання дослідження:

1. Зібрати інформацію про археологічні дослідження Золотоординського періоду на території Харківщини.
2. Дослідити артефакти з відомих археологічних розкопок та визначити об'єкти для екскурсійного маршруту.
3. Спростувати стереотип про "запустіння" нашого краю під час монгольського панування.

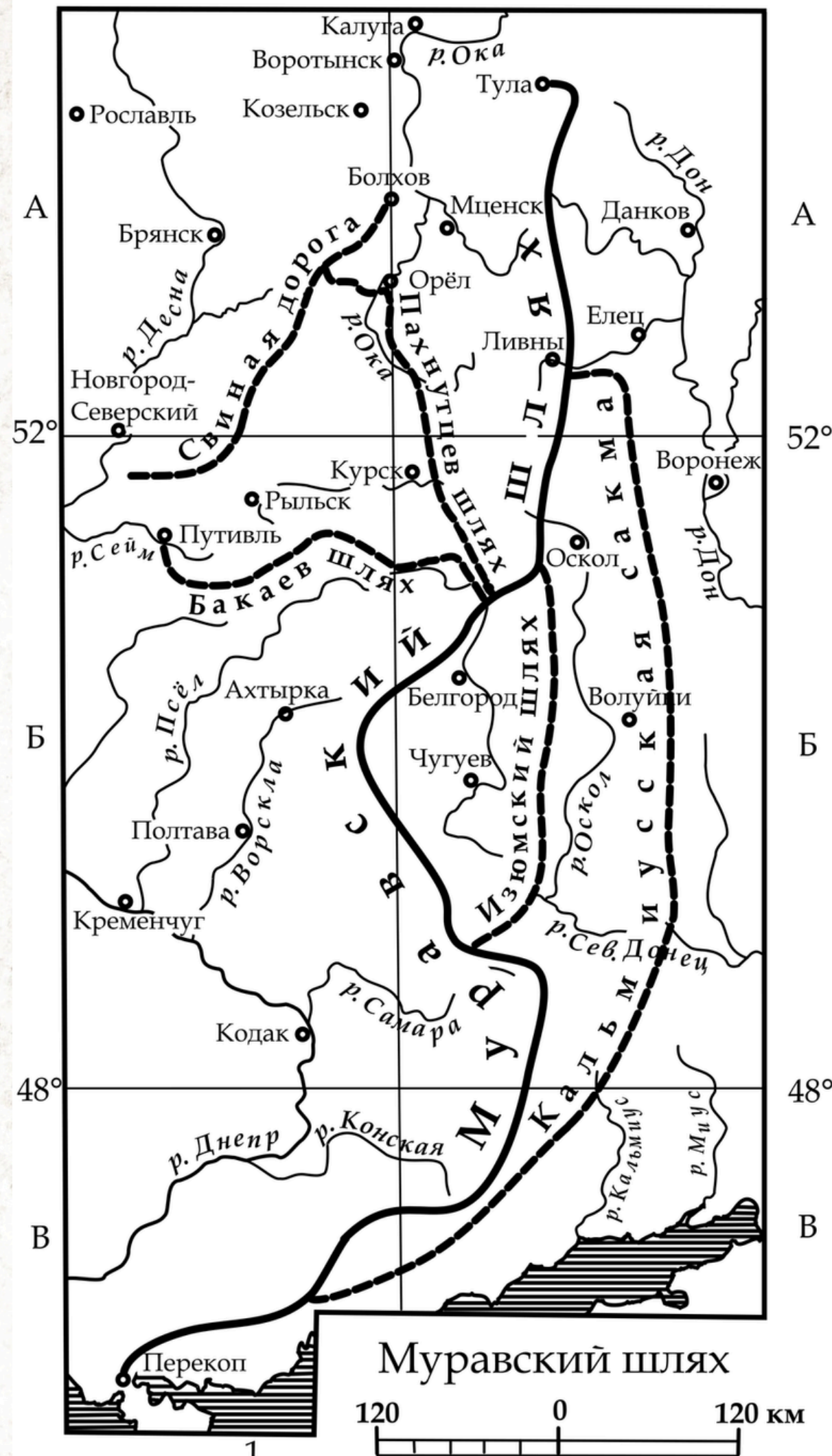

ЗОЛОТООРДИНСЬКА ДЕРЖАВА

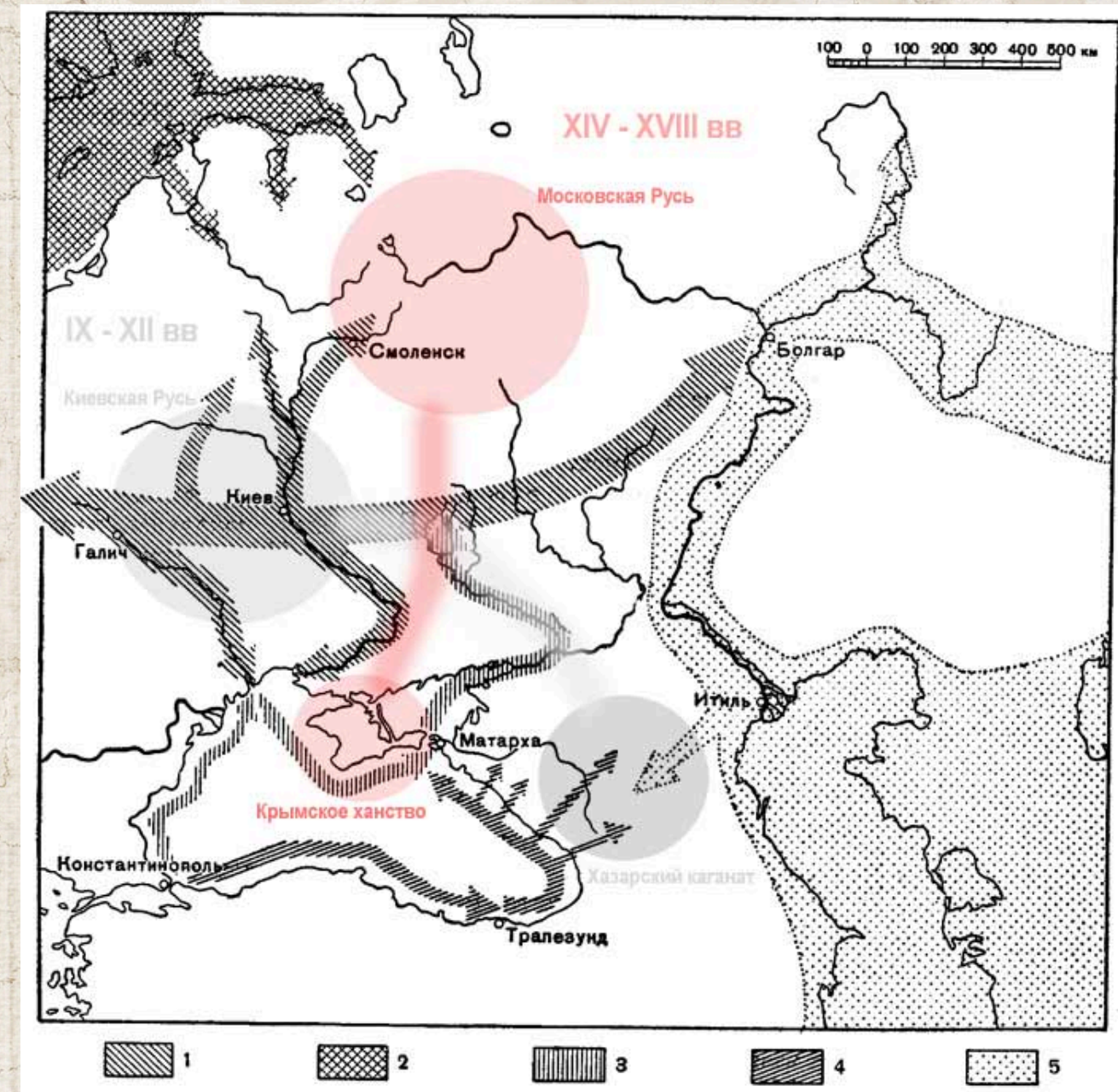

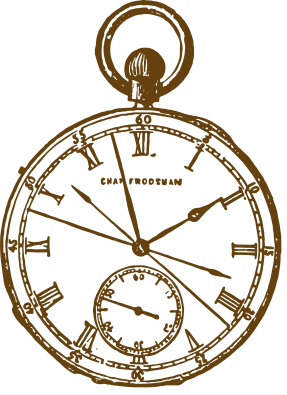
Золотоординська держава сягала зі сходу на захід приблизно на **6000** кілометрів, а з півночі на південь майже на **4000** кілометрів. Навіть з огляду на відносну умовність цих підрахунків, Золота Орда була найбільшою серед інших, сучасних їй середньовічних держав.

Набіги золотоординських, а потім і кримських татар проходили через територію Харківської області Муравським і Кальміуським шляхом, тобто. саме там, де було зручно рухатися кінним загонам кочівників.

На території області, в Подінців'ї та Поворскіллі, постійно і в досить значній кількості зустрічалися випадкові знахідки ординського періоду

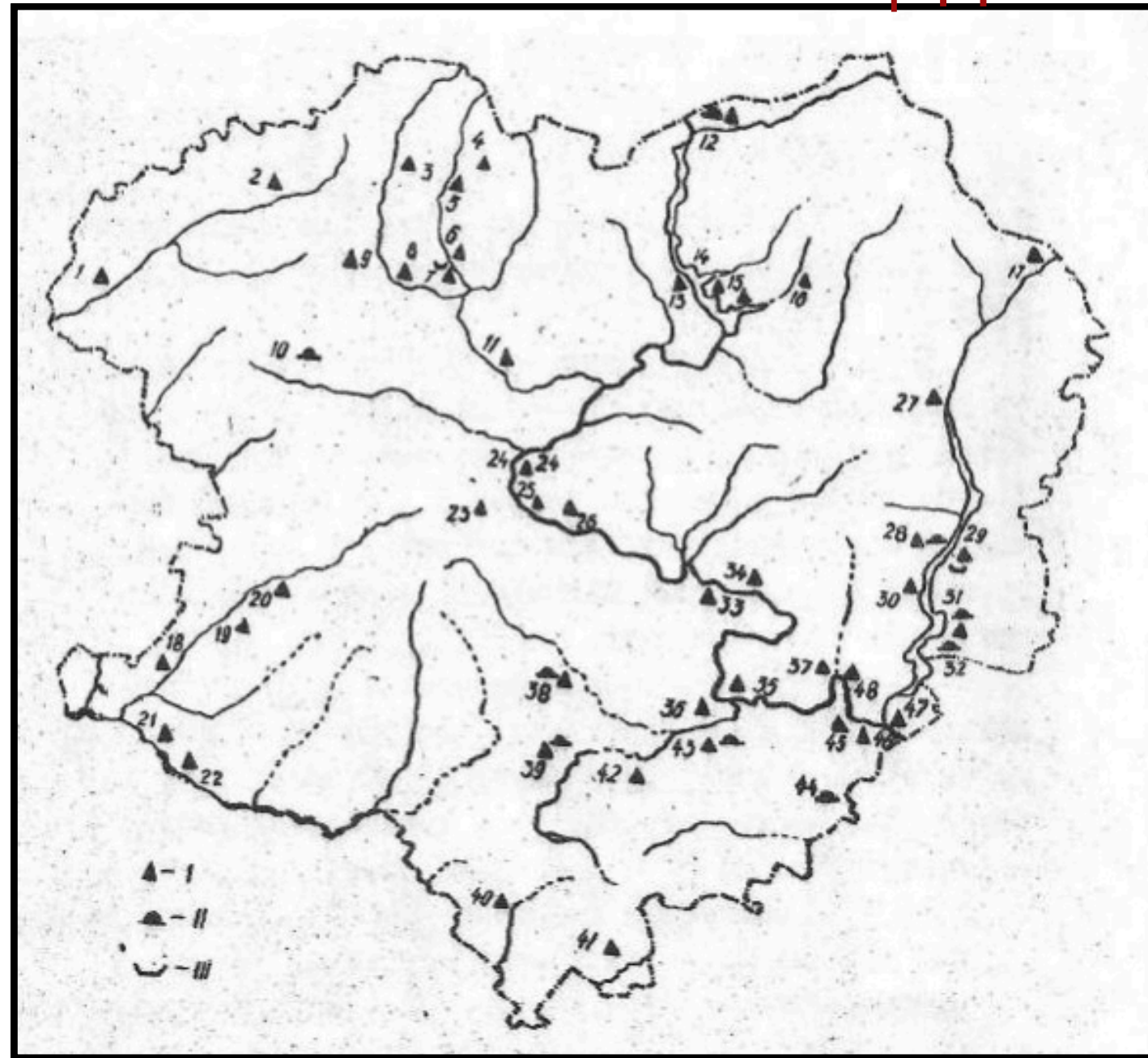
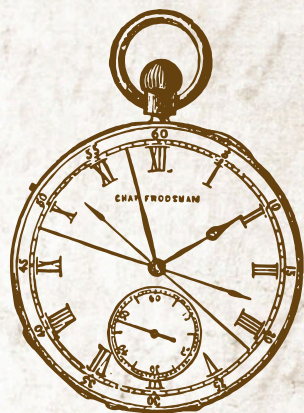

Схема розташування основних пам'яток залізного віку в Харківській області. Борис Шрамко. 1977 рік

**Монети Золотої Орди (т.зв. джучидські монети - походять за ім'ям Джучі, його улуса) та мідний пул із серії «решітка щастя» з поселення Олешки. Кінець XIII ст.
Приватна колекція Григор'янца М.М.**

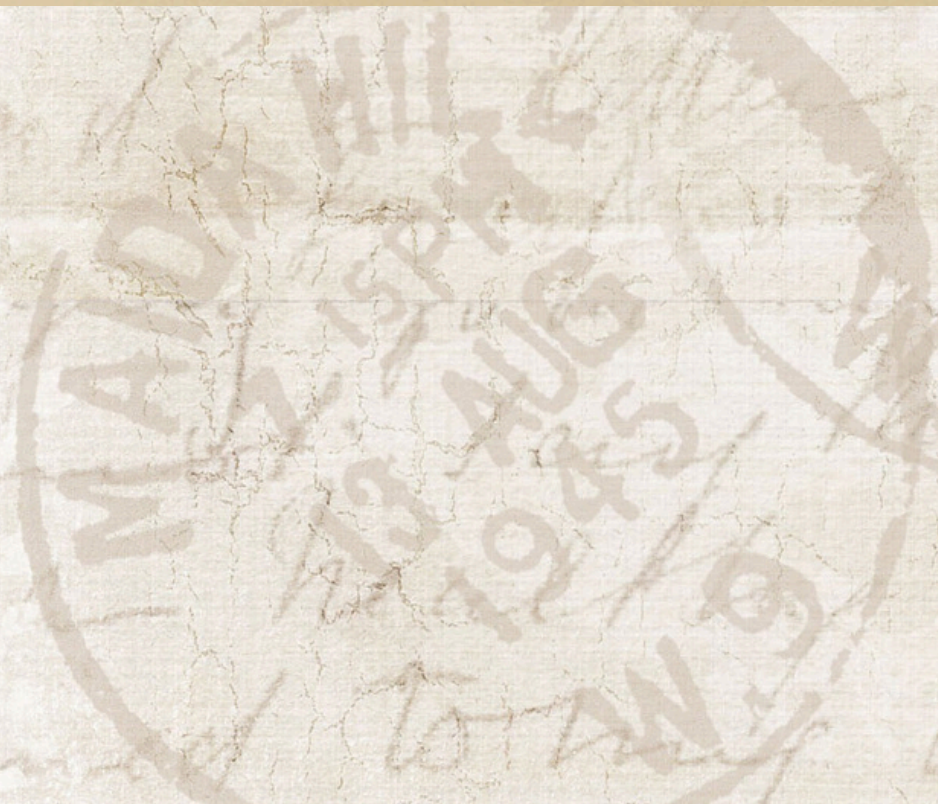
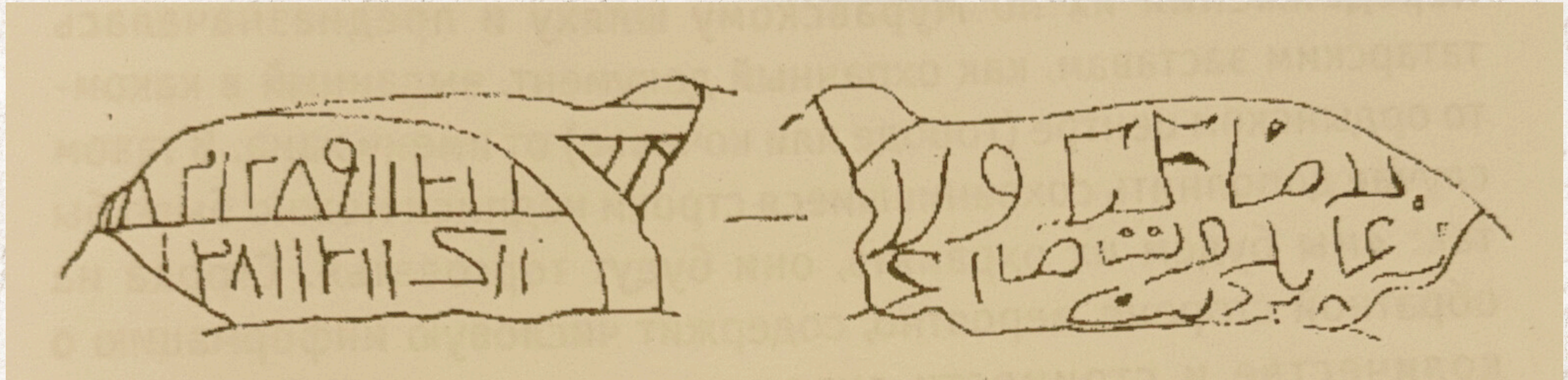

**Керамічний посуд покритий кольоровою поливою
середньоазійського типу. XIV-XV ст. Знахідка у
с.Островерхівка Зміївського району, Харківська область.
Приватна колекція Григор'янца М.М.**

**Фрагмент бронзової пластини монголо-татарської пайцзи,
знайденої на околицях села Огульці Валківського району
Харківської області, на розораному полі**

**Фрагмент дзеркала золотоординського періоду XIV
ст. Знайдене у селі Кочеток, Чугуївського району.
З фондів Чугуївського Історико-краєзнавчого музею.**

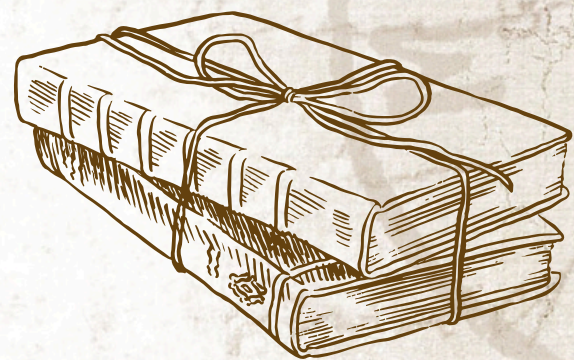
**Учні Великобабчанського ліцею на розкопі поселення
Кицівка-1 у складі Раннесередньовічної слобожанської
експедиції. Фото 2020 року.**

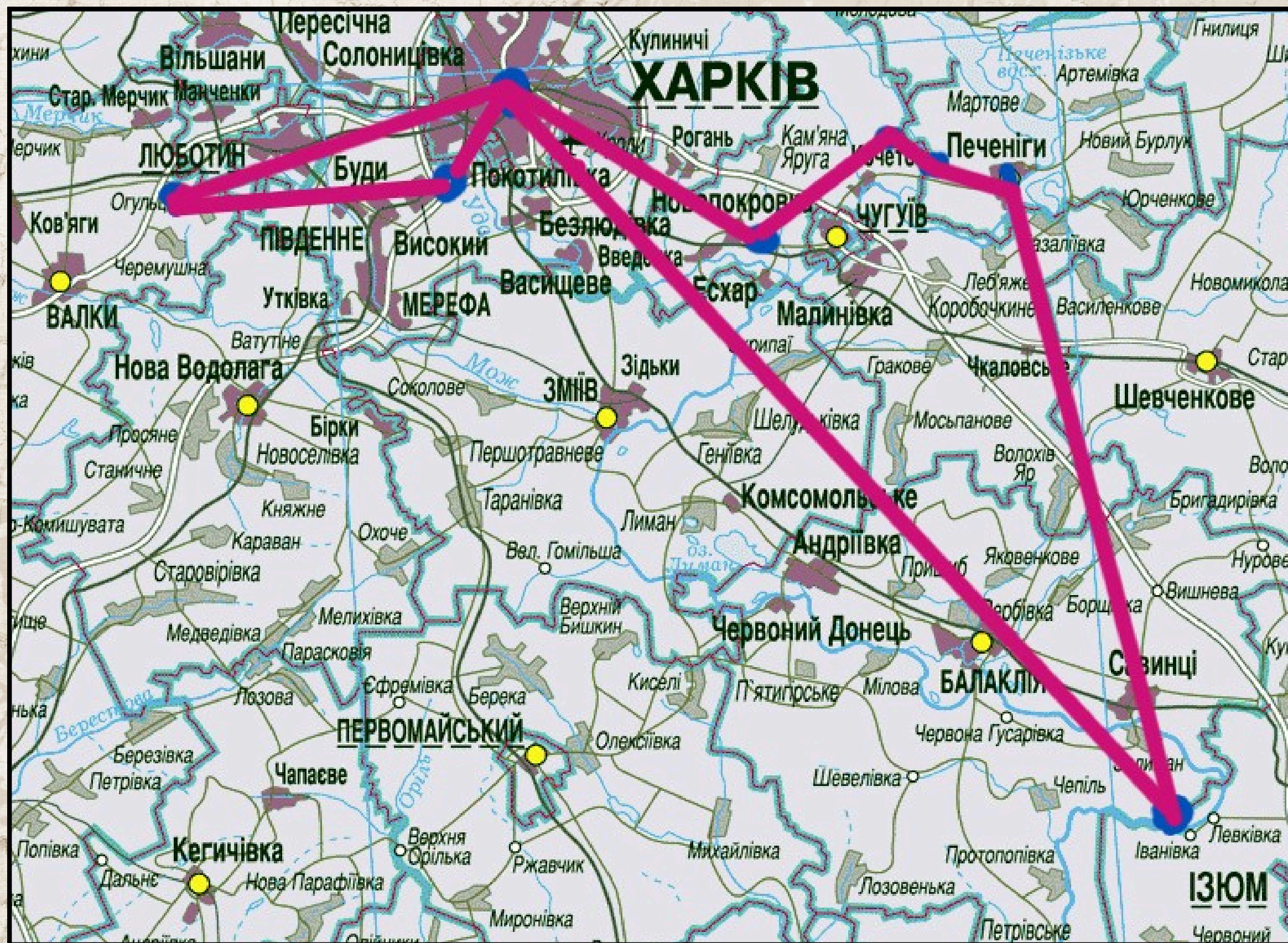
**Залізні наконечники стріл у формі лопаточки
(т.зв. зрізні) датовані XIV-XV ст.**

**Знайдене у селі Кицівка Харківська область
Приватна колекція Григор'янца М.М.**

Карта Харківщини з екскурсійними маршрутами за місцями археологічних розкопок ординської доби

Висновки

1. Територія майбутньої Харківщини у XIV ст. входила в державне утворення Золота Орда і зберігала традиційні торгові шляхи з поштовими станціями, які охороняли монголо-татарські загони.
2. Археологічно підтверджується існування окремих поселень із населенням, можливо, «змішаної крові». Воно поєднувало культуру осілих землеробів і кочівників-скотарів, які завжди були, при необхідності, воїнами.
3. Не підтверджується традиційне твердження про повне запусіння території сучасної Харківщини під час золотоординської навали.

Особистий внесок авторки

1. Провела історіографічний аналіз відомих досліджень Ординського періоду на Харківщині.
2. Зробила опис найцікавіших знахідок з приватної колекції Григорьянца М.М та фондів Чугуївського краєзнавчого музею.
3. Склала карту з екскурсійними маршрутами по виявлених поселеннях Золотоординського періоду.

Список використаних джерел

1. Бейдин Г. В. Григорьянц М. М. Скарби та монети Харківщини. Історія в пам'ятках нумізматики. Харків: Курсор. 2007. 122 с.
2. Голубева І. В. Скарб золотоординських монет з поселення «Стромоухово». Проблеми історії та археології України. Матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції (Харків, 30–31 жовтня 2014 р.). Харків: ТОВ «НТМТ», 2014. С. 51–52.
3. Григорьянц М. М. Власов К. А. Золотоординський період на Харківщині. Харківський історико-археологічна збірка. Вип. 6. Харків: Мачулін, 2010. С. 34–39.
4. Квітковський В. І. Свистун Г. Є. Дослідження Кицівського археологічного комплексу. Археологічні дослідження в Україні 2019 р. Київ: ІА НАН України, 2020. С. 292–293.
5. Крупа Т. Н. Строительство крепости на месте современного города Изюм (Украина, Харьковская область) в период правления хана Узбека: некоторые вопросы без надлежащих ответов. История и культура Великой степи. Материалы Международной научнопрактической конференции. Алматы: «Шығыс пен Батыс», 2020. С. 315–324.
6. Шрамко Б. А. Древности Северского Донца. Харьков: из-во Харьковского госуниверситета, 1962. 401 с.
7. Шрамко И. Б., Задников С. А. Поселение XIV века "Олешки" на Северском Донце. Степи Европы в эпоху средневековья. Т. 8. Золотоординское время. Донецк: ДонНУ, 2010. С. 163–230.